

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

Programación de Harmonía

Índice

1. Introducción	4
1.1 Marco Legal	4
1.2 Características do centro	5
1.3 Características do alumnado	6
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	7
2.1 Grao Profesional	7
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	8
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Harmonía9	
4.1 Grao profesional da materia de Harmonía.....	9
4.1.1 Obxectivos	9
4.1.2 Contidos.....	9
4.1.3 Criterios de avaliación	10
5. Metodoloxía	13
5.1 Principios metodolóxicos.....	13
5.2 Métodos didácticos	14
6. Atención á diversidade.....	15
7. Temas transversais	16
7.1 Educación en valores.....	16
7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s)....	17
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	18
8.1 Actos institucionais.....	18
8.2 Cursos e clases maxistras	18
8.3 Audicións.....	19
8.4 Outros	19
9. Secuenciación por cursos	20
9.1 Curso: 3º de grao profesional	20
9.1.1 Obxectivos	20
9.1.2 Contidos.....	20
9.1.3 Avaliación	21
9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	22
9.1.5 Medidas de recuperación	22
9.1.6 Recursos didácticos.....	23
9.2 Curso: 4º de grao profesional	24
9.2.1 Obxectivos	24
9.2.2 Contidos.....	24
9.2.3 Avaliación	25
9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	27

9.2.5	Medidas de recuperación	27
9.2.6	Recursos didácticos.....	27
10.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	28
11.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento	29
12.	ANEXOS.....	30
12.1	Probas de acceso a outros cursos.	30

1. Introducción

Esta programación da materia de Harmonía de 3º e 4º de Grao Profesional ten a súa fundamentación legal no Decreto 203/2007. Atendendo ás idades de acceso ós estudos de música previstas pola Lei, esta programación está elaborada pensando en alumnos de 14 e 15 anos que xa realizaron os estudos de Linguaxe Musical, materia da cal é continuación a Harmonía. A importancia do estudo da Harmonía radica en que esta materia enténdese como imprescindible para a completa formación do alumno como instrumentista-intérprete xa que dotará ó alumno das ferramentas harmónico-formales necesarias para a comprensión do seu repertorio, desenvolvendo así diferentes xeitos de coñecer máis profundamente as obras que interpreta. Do mesmo xeito o estudo da Harmonía favorece unha educación auditiva máis completa, complementando así o desenvolvemento auditivo levado a cabo durante o estudo da materia de Linguaxe Musical. Ademais, no caso dos alumnos de instrumentos polifónicos, o estudo da Harmonía desenvolverá a súa capacidade de repentización xa que esta é unha actividade en moitos casos baseada na intuición harmónica.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzaas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzaas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa do Conservatorio Superior de Música de Vigo.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da Miñoa, o centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, resultando un tanto escaso de espazos para a demanda que unha cidade como Vigo fai das ensinanzas musicais.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filarmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse

diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exigencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Harmonía

4.1 Grao profesional da materia de Harmonía

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música.

4.1.1 Obxectivos

As ensinanzas da harmonía dos estudos profesionais de música terán como obxectivo contribuir a desenvolver no alumnado as seguintes capacidades:

- a) Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal e as súas características, funcións e transformacións nos contextos históricos.
- b) Empregar en traballos escritos os elementos e os procedementos estudados da harmonía tonal.
- c) Desenvolver o oído interno na análise e na realización de exercicios escritos.
- d) Identificar a través da audición os acordes e os procedementos estudados da harmonía tonal.
- e) Identificar a través da análise de obras os acordes, os procedementos máis comúns da harmonía tonal e as transformacións temáticas.
- f) Comprender a interrelación dos procesos harmónicos coa forma musical.
- g) Aprender a valorar a calidade da música.
- h) Ter actitude crítica ante a escasa calidade harmónica que puidese presentarse tanto en músicas propias ou alleas como en harmonizacións xeradas por medios electrónicos de xeito automático.
- i) Tocar esquemas básicos no piano.
- j) Ser capaz de tocar os traballos realizados no piano.

4.1.2 Contidos

- a) O acorde.
- b) Consonancia e disonancia.

- c) Estado fundamental e inversións dos acordes tríades e de sétima sobre todos os graos da escala e dos acordes de novena de dominante.
- d) Enlace de acordes.
- e) Tonalidade e funcións tonais.
- f) Elementos e procedementos de orixe modal presentes no sistema tonal.
- g) O ritmo harmónico.
- h) Cadencias perfecta, imperfecta, plagal e rota.
- i) Procesos cadenciais.
- j) Modulación: diatónica e cromática, por cambio de función tonal, cambios de ton e modo, etc.
- k) Flexións introtonais.
- l) Progresións unitonais e modulantes.
- m) Series de sextas e sétimas.
- n) Emprego dos elementos e procedementos anteriores na realización de traballos escritos.
- o) Práctica auditiva e instrumental que conduza á interiorización dos elementos e dos procedementos aprendidos.
- p) Análise de obras para relacionar os devanditos elementos e procedementos, así como as transformacións temáticas dos materiais empregados co seu contexto estilístico e a forma musical.

4.1.3 Criterios de avaliación

- a) Realizar exercicios a partir dun baixo cifrado dado. Con este criterio de avaliación trátase de comprobar o dominio do alumnado no referente á mecánica de encadeamento de acordes e a súa aplicación a unha realización coidada e interesante desde o punto de vista musical.
- b) Realizar exercicios de harmonización a partir de triples dados. Con este criterio avaliarase a capacidade para empregar cun sentido sintáctico os acordes e procedementos harmónicos por medio dunha realización coidada e interesante, con especial atención á voz do baixo.
- c) Realizar exercicios de harmonización a partir de baixos sen cifrar dados. Este criterio permite avaliar a capacidade do alumnado para empregar cun sentido sintáctico os acordes e procedementos harmónicos, así como a súa habilidade para a consecución dunha realización correcta e interesante desde o punto de vista musical, con especial atención á voz de soprano.

- d) Compor exercicios breves a partir dun esquema harmónico dado ou propio. Este criterio de avaliación permitirá valorar a capacidade do alumnado para crear na súa integridade pequenas pezas musicais a partir das indicacións harmónicas esquemáticas ou dos procedementos que se lle propoñan, así como a súa habilidade para acadar unha realización lóxica, coidada e interesante, con especial atención ás voces extremas.
- e) Identificar auditivamente os principais elementos morfolóxicos da harmonía tonal. Mediante este criterio poderá avaliarse o progreso da habilidade auditiva do alumnado a través da identificación dos tipos de acordes estudados, en estado fundamental e nas súas inversións.
- f) Identificar auditivamente os principais procedementos sintácticos da harmonía tonal. Este criterio de avaliación permitirá valorar o progreso da habilidade auditiva do alumnado no recoñecemento do papel funcional xogado polos acordes dentro dos elementos formais básicos (cadencias, progresións, etc.).
- g) Identificar auditivamente estruturas formais concretas. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade do alumnado para identificar a forma en que está construída unha obra, así como para comprender a estreita relación entre a devandita forma e os procedementos harmónicos empregados.
- h) Identificar, mediante a análise de obras, os elementos morfolóxicos da harmonía tonal. Con este criterio poderase valorar a habilidade do alumnado no recoñecemento dos acordes estudados e a súa comprensión desde o punto de vista estilístico.
- i) Identificar, mediante a análise de obras, os procedementos sintácticos e formais da harmonía tonal. Mediante este criterio será posible avaliar a habilidade do alumnado para recoñecer os procedementos harmónicos estudados e os elementos formais básicos, o seu papel funcional e a súa comprensión desde o punto de vista estilístico.
- j) Identificar, mediante a análise de obras, os procedementos de transformación temática. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade do alumnado para recoñecer as transformacións temáticas dos materiais que interveñen nunha obra e a súa relación co contexto harmónico e estilístico.
- k) Identificar auditivamente erros en exercicios preparados con esta finalidade, e propor solucións. Preténdese avaliar a habilidade do alumnado para detectar por medio da audición os defectos que poidan aparecer nun fragmento de música, así como a súa capacidade para propor alternativas adecuadas.
- l) Identificar, mediante a análise, erros en exercicios preparados con esta finalidade, e propor solucións. Isto permitirá valorar a habilidade do alumnado para detectar por medio da análise os defectos que poidan aparecer nun fragmento de música, así como a súa

capacidade para propor solucións axeitadas.

- m) Improvisar no piano, a partir de esquemas propostos, os encadeamentos de acordes e procedementos da harmonía tonal estudados, dentro dun carácter basicamente homofónico. Con este criterio poderase valorar tanto a capacidade do alumnado para improvisar os encadeamentos e os procesos harmónicos básicos en todas as tonalidades como o grao de interiorización destes.
- n) Tocar no piano os traballos realizados. A través deste criterio trátase de comprobar se o alumnado é quen de empregar un instrumento polifónico como medio de aprendizaxe para constatar sonoramente o escrito e interiorizar o efecto que producen as sucesións harmónicas realizadas.

5. Metodoloxía

A materia de Harmonía se imparte en clases colectivas, por elo a maior parte dos coñecementos se transmitirán segundo o modelo de clase maxistral. A pesar diso, ou mellor, precisamente por iso, deberá haber espazos onde o profesor poida ter uns minutos individualmente con cada un dos alumnos para un mellor seguemento e para garantir un mellor aprendizaxe.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse á madurez do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o tempo dispoñible e os espazos e recursos cos que se conte.

5.1 Principios metodolóxicos

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** Harmonía é un dos fundamentos da composición musical e esta require unha serie de destrezas que se adquiren mediante a práctica.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado nas súas clases, ensinándolle a traballar de forma independente.
- **Creatividade:** Ao tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A nosa ensinanza da materia é colectiva a maior parte do tempo, por elo debemos habilitar determinadas franxas da clase para poder corrixir exercicios individuais para un mellor aprendizaxe e seguemento.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Xa que a nosa materia se imparte en clases colectivas fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e de respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais.
- **Interdisciplinabilidade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de Harmonía teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognoscitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través do fomento da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o

mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

Na materia de Harmonía empregaremos as TIC de diversos xeitos:

- Utilizando software de edición, tanto de son como de partituras, que permitan ó alumnado escoitar o que escribe.
- Mediante o emprego de materiais audiovisuais.
- Dando a coñecer ó alumnado as diferentes ferramentas existentes no mercado e relacionadas coa materia.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de Harmonía terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento de Composición.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1 Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do centro. Seguindo esta liña de continuidade, as posibles participacións do Departamento de Composición serían nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico: Terá lugar ao inicio do curso.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde cada ano se convida a solistas e agrupacións tanto externas como con participación dalgún membro do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección da nosa tarefa profesional.

8.2 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras que se desexen organizar, unha vez aprobados

no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do centro.

No caso de que o Departamento de Composición teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e sería incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3 Audicións

Pola propia natureza da materia de Harmonía, a organización de audicións non entra dentro da dinámica habitual. O que si se tentará é estrear, en colaboración con outros departamentos, algúns dos traballos realizados polo alumnado durante o curso. Asimesmo se animará ó alumnado a participar en concursos de composición tanto internos como externos ó centro.

8.4 Outros

O centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos organizados por estes, como son os “Premios Honoríficos David Russell”, ou os concertos pedagóxicos para colexios, entre outros, nos que o Departamento de Composición pode axudar dalgún xeito.

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvólvese a programación didáctica de Harmonía do grao profesional por cursos.

9.1 Curso: 3º de grao profesional

9.1.1 Obxectivos

- Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal, as súas características e funcións.
- Utilizar en traballos escritos os elementos e procedementos básicos da harmonía tonal.
- Desenvolver o oído harmónico e a capacidade de escoitar internamente encadeamentos tonais simples tanto na análise como na realización de exercicios escritos.
- Identificar a través da audición a funcionalidade e a natureza dos acordes propios da tonalidade e os procedementos máis comúns da harmonía tonal.
- Aprender a valorar a calidade da música.
- Ter actitude crítica ante á escasa calidade harmónica que puidera presentarse tanto en músicas propias como alleas como en harmonizacións xeradas por medios electrónicos de xeito automático.
- Tocar esquemas básicos no piano nos que se presenten acordes propios da tonalidade.
- Ser capaz de tocar os traballos realizados no piano.

9.1.2 Contidos

- O Acorde.
- Consonancia e disonancia.
- Estado fundamental e inversións dos acordes tríades de todos os graos da escala e de sétima sobre o V e o VII graos.
- Enlace de acordes.
- Tonalidade e funcións tonais.
- Elementos de orixe modal presentes no sistema tonal.
- O ritmo harmónico
- Cadencias perfecta, imperfecta, plagal e rota.

- Procesos cadenciais.
- Progresións unitonais.
- Series de sextas.
- Emprego dos elementos e procedementos anteriores na realización de traballos escritos.
- Práctica auditiva e instrumental que conduza á interiorización dos elementos e dos procedementos aprendidos.

9.1.3 **Avaliación**

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.1.3.1 **Criterios de avaliación**

- Realizar exercicios a partir de un baixo cifrado dado.
- Realizar exercicios de harmonización a partir de triples dados.
- Realizar exercicios de harmonización a partir de baixos sen cifrar dados.
- Compor exercicios breves a partir dun esquema harmónico dado ou propio.
- Identificar auditivamente os elementos morfolóxicos máis básicos da harmonía tonal.
- Identificar auditivamente os procedementos sintácticos máis básicos da harmonía tonal.
- Identificar auditivamente diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións.
- Identificar mediante a análise diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións.

- Improvisar no piano, a partir de esquemas propostos, os encadeamentos de acordes e procedementos da harmonía tonal estudados dentro dun carácter basicamente homofónico.
- Tocar ao piano os exercicios realizados.

9.1.3.2 Mínimos esixibles

Os obxectivos mínimos son, o dominio mínimo de todos e cada un dos obxectivos presentes nesta programación.

9.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

Os procedementos polos cales se levará a cabo a avaliación do alumno son de cinco tipos:

- Exercicios ó piano (tocar patróns propostos polo profesor, tocar os exercicios de clase, etc...).
- Análise de exemplos musicais.
- Escritura coral a catro voces.
- Entoación de diferentes acordes ou formacións acordais.
- Realización de ditados harmónicos.

Todos estes procedementos de avaliación estarán fundados na observación e anotación sistemática da evolución do alumno para o cal o profesor se axudará da corrección e revisión da libreta de clase.

9.1.3.4 Criterios de cualificación

- O comportamento e a participación activa na clase á hora de realizar actividades ó piano, preguntar dúbidas, propoñer solucións ós problemas prantexados... suporá o 10 % da nota.
- A realización dos traballos de casa suporá o 40 % da nota.
- A nota do exame trimestral suporá o 50 % da nota.

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Avaliarase a excelencia do alumnado que aspira á ampliación de matrícula mediante un exame no que o alumnado terá que demostrar ter alcanzado todos os obxectivos do curso.

9.1.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán necesarias no caso de que o alumnado non acade os obxectivos mínimos esixibles ou perda o dereito á avaliación continua por acumulación de faltas. Considerarase que o alumnado perde o dereito á

avaliación continua cando acumula 4 faltas nun mesmo trimestre ou 12 no total do curso.

9.1.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

O alumnado que por estas faltas teña perdido o dereito á avaliación continua terá dereito a un exame alternativo ó final de curso, no mes de Xuño. Esta proba seguirá o mesmo protocolo do exame extraordinario de setembro descrito nesta programación.

9.1.5.2 Probas extraordinarias de setembro

O exame de setembro constará de dúas partes. Por unha banda o alumnado terá que responder a unha ou varias preguntas teóricas referidas ós contidos traballados durante o curso. Estas preguntas teóricas suporán un punto da nota do exame. Por outra banda terá que realizar a catro voces diferentes exercicios breves de enlaces harmónicos ou un único exercicio longo baseados en cantos ou baixos dados con ou sen cifrado. O conxunto destes exercicios suporá 9 puntos da nota do exame.

9.1.6 Recursos didácticos

- Pizarra e papel pautados.
- Piano.
- Equipo de música.
- Partituras para a análise.
- Ordenador e software informático relacionado coa materia.

9.2 Curso: 4º de grao profesional

9.2.1 Obxectivos

- Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal e as súas características, funcións e transformacións nos distintos contextos históricos.
- Empregar en traballos escritos os elementos e procedementos estudados da harmonía tonal.
- Desenvolver o oído interno na análise e na realización de exercicios escritos.
- Identificar a través da audición os acordes e os procedementos estudados da harmonía tonal.
- Identificar a través da análise de obras, os procedementos máis comúns da harmonía tonal e as transformacións temáticas.
- Comprender a interrelación dos procesos harmónicos coa forma musical.
- Aprender a valorar a calidade da música.
- Ter actitude crítica ante á escasa calidade harmónica que puidera presentarse tanto en músicas propias como alleas como en harmonizacións xeradas por medios electrónicos de xeito automático.
- Tocar esquemas básicos no piano.
- Ser capaz de tocar os traballos realizados no piano.

9.2.2 Contidos

- Consonancia e disonancia.
- As dominantes secundarias (flexións intratonais).
- Modulación: diatónica e cromática, por cambio de función tonal, cambios de ton e modo, etc.
- Progresións modulantes.
- Acordes de sétima sobre o I, II, III, IV e VI.
- Series de sétimas.
- Serie de Dominantes
- A novena de dominante.
- O acorde de 6ª aumentada.
- A subdominante napolitana.

- Emprego dos elementos e procedementos anteriores na realización de traballos escritos.
- Práctica auditiva e instrumental que conduza á interiorización dos elementos e dos procedementos aprendidos.
- Análise de obras para relacionar os devanditos elementos e procedementos, así como as transformacións dos materiais empregados co seu contexto estilístico e a forma musical.

9.2.3 **Avaliación**

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.2.3.1 **Criterios de avaliación**

- Realizar exercicios a partir de un baixo cifrado dado.
- Realizar exercicios de harmonización a partir de triples dados.
- Realizar exercicios de harmonización a partir de baixos sen cifrar dados.
- Compor exercicios breves a partir dun esquema harmónico dado ou propio.
- Identificar auditivamente os principais elementos morfolóxicos da harmonía tonal.
- Identificar auditivamente os principios procedementos sintácticos da harmonía tonal.
- Identificar auditivamente estruturas fomais concretas.
- Identificar mediante a análise de obras os elementos morfolóxicos da harmonía tonal.

- Identificar mediante a análise de obras os procedementos sintácticos e formais da harmonía tonal.
- Identificar mediante a análise de obras os procedementos de transformación temática.
- Identificar auditivamente erros en exercicios preparados con esta finalidade, e propor solucións.
- Identificar, mediante a análise, erros en exercicios preparados con esta finalidade e propor solucións.
- Improvisar no piano, a partir de esquemas propostos, os encadeamentos de acordes e procedementos da harmonía tonal estudados, dentro dun carácter basicamente homofónico.
- Tocar no piano os traballos realizados.

9.2.3.2 Mínimos esixibles

Os obxectivos mínimos son, o dominio mínimo de todos e cada un dos obxectivos presentes nesta programación.

9.2.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

Os procedementos polos cales se levará a cabo a avaliación do alumno son de cinco tipos:

- Exercicios ó piano (tocar patróns propostos polo profesor, tocar os exercicios de clase, etc...).
- Análise de exemplos musicais.
- Escritura coral a catro voces.
- Entoación de diferentes acordes ou formacións acordais.
- Realización de ditados harmónicos.

Todos estes procedementos de avaliación estarán fundados na observación e anotación sistemática da evolución do alumno para o cal o profesor se axudará da corrección e revisión da libreta de clase.

9.2.3.4 Criterios de cualificación

- O comportamento e a participación activa na clase á hora de realizar actividades ó piano, preguntar dúbidas, propoñer solucións ós problemas prantexados... suporá o 10 % da nota.
- A realización dos traballos de casa suporá o 40 % da nota.
- A nota do exame trimestral suporá o 50 % da nota.

9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Avaliarase a excelencia do alumnado que aspira á ampliación de matrícula mediante un exame no que o alumnado terá que demostrar ter alcanzado todos os obxectivos do curso.

9.2.5 Medidas de recuperación

Estas medidas serán necesarias no caso de que o alumnado non acade os obxectivos mínimos esixibles ou perda o dereito á avaliación continua por acumulación de faltas. Considerarase que o alumnado perde o dereito á avaliación continua cando acumula 4 faltas nun mesmo trimestre ou 12 no total do curso.

9.2.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

O alumnado que por estas faltas teña perdido o dereito á avaliación continua terá dereito a un exame alternativo ó final de curso, no mes de Xuño. Esta proba seguirá o mesmo protocolo do exame extraordinario de setembro descrito nesta programación.

9.2.5.2 Probas extraordinarias de setembro

O exame de setembro constará de dúas partes. Por unha banda o alumnado terá que responder a unha ou varias preguntas teóricas referidas ós contidos traballados durante o curso. Estas preguntas teóricas suporán un punto da nota do exame. Por outra banda terá que realizar a catro voces diferentes exercicios breves de enlaces harmónicos ou un único exercicio longo baseados en cantos ou baixos dados con ou sen cifrado. O conxunto destes exercicios suporá 9 puntos da nota do exame.

9.2.6 Recursos didácticos

- Pizarra e papel paautados
- Piano.
- Equipo de música.
- Partituras para a análise.
- Ordenador e software informático relacionado coa materia.

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Segundo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Composición para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1 Probas de acceso a outros cursos.

Consultar o documento de información das probas de acceso ao centro dispoñible na páxina web do centro.